

Óravázlat „Zsidózzunk” a történelem órákon!

Nevelési célkitűzésem, hogy a zsidók létevel, történelmével, szokásaival, híres szülötteivel minél gyakrabban foglalkozzunk a tanórákon annak érdekében, hogy ne a holokauszt kapcsán halljanak csak róluk a diákjaim, ne csak az üldöztetésükről tanuljanak, hanem legyen számukra természetes a zsidók jelenléte Magyarország történetében, életében, jelenében. Mert így könnyebben be tudjuk mutatni, hogy milyen vesztség ért bennünket, amikor áldozatokká váltak a zsidóhonfitársaink, mert ebben az esetben tanítványaink számára természetessé tudjuk tenni, hogy a zsidó-magyar együttélés a normális, a természetes állapot (ha voltak is problémák), és diszkriminációjuk az abnormális, a kivételes, az elítélendő.

Ez a pedagógiai koncepció akkor tudatosult bennem, amikor néhány éve azzal szembesültem, hogy a jól nevelt diákjaim nem merik kiejteni azt a szót, hogy zsidó, mert annyiszor hallották negatív kontextusban, hogy ne zsidózz. (A problémát csak felerősíti a cigány/roma szó használatából eredő bizonytalanság.) Elhatároztam, hogy rendszeresen fogok „zsidózni”, hogy elérjem, a szóhoz ne diszkriminatív jelzők társuljanak bennük, hanem történelmi tények, különféle ismeretek. Ha elérem, hogy számukra ne legyenek idegenek, ismeretlenek a zsidók, akkor erősen csökkentem a napjainkban sajnos hallható antiszemita szövegek hatását.

A történelem tanórák szűkös időkerete nem teszi lehetővé, hogy a zsidók életével való ismerkedések egész órák foglalkozások legyenek, hanem csak órarészletek, projektmunkák jöhetnek szóba. Ha rendszeresen „zsidózzunk”, és elvisszük a diákokat zsinagógába és - kortárs idegenvezetés segítségével – a holokauszt emlékhelyekre, ha az emléknapokon megismertetjük velük többek között a híres zsidókat, a holokausztot ábrázoló képzőművészeti alkotásokat, esetleg filmeket, ha rá tudom venni őket, hogy velem tartsanak egy emlékmenten, akkor már eredményesek lesznek a rövid órarészletek is.

Rövid áttekintés arról, miként „zsidózhatunk” a történelem órákon. Már Pannónia tanításakor megemlíthetjük az itt élő zsidó diaszpórákat. A magyarok vándorlásáról való tanításkor szólhatunk arról, hogy a Kazár Kaganátusban három világvallás hívei éltek együtt, így a zsidókkal már ott találkoztak a magyarok ősei. A második honalapítás idején ill. a 18. században betelepülő népek között megemlíthetők a zsidók is, milyen irányból érkeztek, hol telepedtek le. A középkori városiasodás kapcsán vagy pl. Mátyás esküvőjén megjelenő vendégek között is szóba hozhatók a zsidó kereskedők, bankárok, házalók, vagy a szerepük a kapitalizmusban, a modern gyáripár megteremtésében, a múlt században folyó kórházépítésben és az ott folyó munkában, szerepük a filmiparban, a színházak világában, a művészeti fotózásban és folytatható a sor, amikor természetes módon „zsidózhatunk”.

Azokból a lehetőségekből, ötletekből mutatnék be néhányat, amihez jól használhatók a „zsidózáshoz” Centropa kisfilmek ill. a Centropa adatbázis. A következő tananyagmodulok jól előkészítik és kiegészítik azokat az órákat, amelyeken a Horthy-korszakkal ill. holokauszttal foglalkozunk, ahol a Centropa videointerjúknak is jelentős szerep jut.

9. évfolyam: Ókori Izrael/Palesztina, a zsidó vallás

A monoteizmusról tanultakat kiegészíthetjük azzal, hogy a zsidó vallás néhány mai jellegzetességét megtaníthatjuk. Ehhez segítségünkre lehet a Centropa kisfilmje Faludi József életéről; Egy ortodox gyermekkor.

<http://www.centropa.org/node/42340>.

(Ahhoz, hogy a vallás jellemzői témánál maradjunk, érdemes a részletet csak három és fél percen át vetíteni, és amikor 1938 szóba kerül, a filmet leállítani.) Frontális beszélgetés közben gyűjtjük össze, milyen jellegzetes tárgyakat, viseletet láttunk, milyen szokásokat,

tanulási módszereket ismerhetünk meg, milyen nyelvről van szó benne. Zsinagóga, Tóratekeres, Szombat, (sábesz) menóra, héber, héder, jiddis, rabbi, ortodox zsidó kifejezések mellett előkerülhetnek a melamed, jesiva, Talmud szavak.

10. évfolyam: Török világ Magyarországon

A tananyag feldolgozása csoportmunkában történik, a csoportba kerülés önkéntes jelentkezés alapján dől el. Van olyan csoport, amelyik a Minarethez megy el, (iskolánk Pécsen van) ott fotót készít, bemutatja a történetét, van csoport, amelyik a dzsámihoz, mások a türbéhez mennek, néhányan ppt-t készítenek a tankönyv anyagából. Beszámolókat tartanak a következő órában. Ebbe a sorba illeszkedik be jó angolok számára a lehetőség, hogy TEASER -- GULER ORGUN: "A TURKISH-JEWISH-MUSLIM TALE" című kisfilm használata. *(Bevallom, hogy az ötlet véletlen volt, a Centropa honlapján mást keresve az újdonságok között volt és kíváncsiságból megnéztem a filmet.)* <http://blip.tv/centropa/teaser-guler-orgun-a-turkish-jewish-muslim-tale-ladino-audio-english-subtitles-3419399>

A filmet néző csoport azt a feladatot kapta, hogy mondják el, hogy kerültek zsidók a Török Birodalomba és így Magyarországra a 15. 16. században. Másrészt a film alapján mutassák be Törökország történetét nagy vonalakban. Nézzenek utána, hogy Isztambul melyik épületeiről látunk képeket, és azt jelezzék is társaiknak, amikor a filmben azt látjuk. A film osztály előtti lejátszásakor a hangot néhány másodperc múlva le lehet venni, bemutatva, hogy úgy sem értik a nyelvet, így a beszámoló alatt némán nézhető a kisfilm, aminek „magyar hangja” így a diákok beszámolója.

11. évfolyam: OMM nemzetiségi, zsidó emancipáció

A különböző nemzetiségek helyzetté csoportmunkával, kooperatív tanulási folyamatban szoktam feldolgozni. Így az egyik csoport a zsidók helyzetét, irányzatait mutatja be, egy

másik csoport az emancipációs törvényt dolgozza fel. Ezenkívül képeket keresnek a dualizmus időszakában épülő zsinagógákról egy ppt számára; pl. Budapest Dohány u. Pécs és Szabadka. Valamint az sszimiláció bemutatásához használják a honlap interaktív adatbázisát, annak a részletes vagy kulcsszavas keresés Katonáság témájából az OMM (KuK) 1867-1918-ra vonatkozó képeit, képmagyarázatait. Néhány képet ppt készítésre használnak fel. A csoportok beszámolóit után –

kitérőként - frontális beszélgetés arról, hogy miért különbözött a zsidók helyzete az 1. és 2. világháborúban, a veteránokból hogyan lettek munkaszolgálatosok vagy deportáltak.

11. évfolyam: Szövetségi rendszerek kialakulása

A film megnézése és megbeszélése frontális munkában történik, a választott film a Változó határok – változó történelem

http://www.centropa.org/centropa-cinema/maps-central-europe-and-history?language=hu&subtitle_language=All

A feladat, hogy a határváltozásokat kövessük végig az első világháború kezdetéig. Jó lehetőség arra is, hogy az osztállyal megismertessük magát a Centropa honlapot, az abban rejlő lehetőségeket is.

12. évfolyam: Horthy-korszak mindennapjai

Páros feladatként adjuk ki, hogy a korszakot jól bemutató fényképekből válasszanak a diákok, a Centropa adatbázisából jelöljenek meg egy évet, hogy melyikre kíváncsiak; mutassák be az öltözködési szokásokat, lakóházat, szórakozási lehetőségeket, pártéletet stb. Vetítsük le a Centropa által készített Hámos Piroska interjút, az Élet a Dunán című filmet megállítva 3:57 mp-nél. Ezzel az a cél, hogy a mindennapokra

koncentrálhassunk; öltözet, szórakozási lehetőség, foglalkozás, családtípus. Beszéljük meg, hogy a diákok szerint miért magyarosítottak és változtatott vallást a halmossá vált család. Ezek után hallgassuk meg a beszámolót azoktól, akik a zsidó fényképekkel foglalatostkodtak. Csak ezek után nézzük meg a film befejező részét, hogy az önkéntes asszimilációjuk mire volt elég.

12. évfolyam: év végi ismétlés, rendszerezés

Ballagás előtt nagyon jó összefoglalót kapunk a XX. századról Intruduction on Hungarian Jewish history című kisfilm segítségével.

http://www.centropa.org/node/51705?language=hu&subtitle_language=en

Egymás után szoktam levetíteni a a Centropa kisfilmet és Szilágyi János versének feldolgozását a Hányas vagy? 28-as?... 1. rész:

<http://www.youtube.com/watch?v=h2vHoYyuO1I>

Felolvasható vagy kiosztható folytatásként

http://www.nagygeneracio.hu/Hanyas_vagy_53-as alkotás első része is,

vagy Nagy Bandó András szövege a 47-esekről

<http://ria-gmmriafreebloghu.blogspot.hu/2010/10/tortenelem.html>

Azt hiszem, ezek után kézenfekvő a tanév utolsó feladata. Hányas vagy? 95-ös? Akkor ti fél szavakból sem értetek meg bennünket? Akkor ti félszavakból is megértitek egymást?

Talán az sem baj, ha a későbbiekben azt a szót hallják a diákok, hogy zsidó, akkor valamelyik történelem óra jut eszükbe a szóról.

Baracs Nóra (Széchenyi Gimnázium és SZKI, Pécs)